

Sygn. akt V Ca 2606/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Agnieszka Łukaszuk

Sędziowie: Joanna Machoń

del. Dorota Bassa

Protokolant: sekr. sądowy Jakub Ośka

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Raiffeisen Bank International AG z siedzibą w Wiedniu

przeciwko XXXXXXXXXXXX, YYYYYYYYYYYY

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Woli w Warszawie

z dnia 2 października 2017 r., sygn. akt II C 1656/17

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Warszawy – Woli w Warszawie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt V Ca 2606/19

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 czerwca 2017 roku powód Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych XXXXXXXXXXXX, YYYYYYYYYYYY kwoty 65.594,74 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 63.511,47 zł liczonymi od dnia 27 kwietnia 2017 roku do dnia zapłaty. Nadto powód wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów sądowych. W uzasadnieniu wskazano, iż dochodzona kwota wynika z umowy kredytu.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 2 października 2017 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie zasądził od pozwanych XXXXXXXXXXXX i YYYYYYYYYYYY solidarnie na rzecz powoda Raiffeisen Bank Polska Spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie kwotę 65.594,74 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 63.511,47 złotych od dnia 27 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty (pkt 1) oraz zasądził od pozwanych XXXXXXXXXXXX i YYYYYYYYYYYY solidarnie na rzecz powoda Raiffeisen Bank Polska spółki akcyjnej z siedzibą w Warszawie kwotę 6.211 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 20 marca 2009 roku EFG Eurobank Ergasias S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w Warszawie (obecnie Raiffeisen Bank Polska S.A. z siedzibą w Warszawie) zawarł z XXXXXXXXXXXX i YYYYYYYYYYYY umowę kredytu hipotecznego, na podstawie której Bank udzielił pozwanyemu kredytowi w kwocie 90 000,00 zł na okres 420 miesięcy. Kredyt był indeksowany do waluty obcej EUR. Strony ustaliły zmienne oprocentowanie kredytu, które na dzień sporządzenia umowy wynosiło 5,574% stosunku rocznym. Zmienna stopa procentowa miała być ustalana jako suma stopy referencyjnej EURIBOR 3M (EUR) oraz stałej marży Banku w wysokości 4,00 punktów procentowych. Wypłata kredytu miała nastąpić w transzach. W przypadku niedotrzymania przez kredytobiorców warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorców zdolności kredytowej Bank był uprawniony do wypowiedzenia umowy, z zachowaniem okresu wypowiedzenia w wysokości

30 dni, a w przypadku zagrożenia upadłością przedsiębiorcy - 7 dni. Za niedotrzymanie warunków udzielenia kredytu uznawane miało być m. in. niewywiązanie się ze zobowiązań wynikających z umowy, nieterminową spłatę kapitału kredytu, odsetek i prowizji.

Bank wypłacił pozwanym pierwszą transzę kredytu w kwocie 70.000 zł. Kolejna transza nie została wypłacona.

Pismami doręczonymi dnia 26 stycznia 2017 roku Bank wypowiedział pozwanym umowę kredytu hipotecznego z dnia 20 marca 2009 roku wobec nieterminowej spłaty kapitału kredytu, odsetek i innych należności, z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia.

Pismami doręczonymi dnia 10 marca 2017 roku Bank wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 64.937,00 zł w terminie 7 dni.

Na dzień 2 sierpnia 2017 roku zaległy kapitał z powyższej umowy kredytu wynosił 63.511,47 zł.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Na wstępie Sąd Rejonowy podniósł, że podstawę roszczenia powoda stanowiła umowa kredytu. Zgodnie zaś z treścią art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowego (tekst jednolity Dz. U. z 2012 roku, poz. 1376 z późniejszymi zmianami) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie natomiast do treści art. 75 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Sąd Rejonowy wskazał nadto, że proces cywilny jest procesem kontradyktoryjnym, a co za tym idzie strony zobowiązane są do przedstawiania okoliczności związanych z toczącym się postępowaniem oraz dowodów na ich poparcie (art. 232 k.p.c.). W przypadku gdy, twierdzenia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy nie zostaną udowodnione, to o merytorycznym rozstrzygnięciu sprawy decydują zasady

rozkładu ciężaru dowodu. Stosownie do treści przepisu art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Sąd Rejonowy uznał, iż powód wykazał zasadność roszczenia za pomocą złożonych do akt dowodów z dokumentów w postaci umowy kredytu, harmonogramu spłaty oraz wypowiedzenia umowy kredytu. Analiza przedmiotowej dokumentacji, zdaniem Sadu Rejonowego, wykazała zasadność roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie. Okoliczność zawarcia umowy kredytu oraz wypłaty pierwszej jego transzy w kwocie 70.000 zł nie była kwestionowana przez pozwanych.

Wobec przedłożenia przez powoda wypowiedzenia umowy kredytu wątpliwości Sądu I instancji nie budziła również okoliczność wypowiedzenia umowy i wymagalność dochodzonego roszczenia. Na okoliczność wysokości zobowiązania pozwanych powód przedstawił bowiem historię spłat, z której wynika, iż na dzień 2 sierpnia 2017 roku zaległy kapitał wynosi 63.511,47 zł. Natomiast pozwani, kwestionując wysokość dochodzonego roszczenia, nie przedstawili Sądowi jakichkolwiek dowodów z których wynikałoby, że spłacili oni kredyt w większej części, niż wynika to z dokumentów przedłożonych przez Bank, ani też świadczących o nieprawidłowości obliczeń dokonanych przez powoda w zakresie odsetek. Pozwani zakwestionowali także moc dowodową wyciągu z ksiąg banku. Wskazując, iż dokument ten stanowi jedynie dokument prywatny, stanowiący dowód tego, iż osoba która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie, Sąd pierwszej instancji podkreślił jednakże, że na potwierdzenie wysokości dochodzonego roszczenia powód złożył nie tylko wyciąg z ksiąg banku. Wysokość dochodzonego roszczenia, w tym wysokość należności głównej, wysokość odsetek i ich prawidłowe wyliczenie znajduje odzwierciedlenie także w pozostałych złożonych przez powoda dokumentach, tj. w umowie kredytu, tabeli opłat i prowizji oraz historii spłat. W połączeniu z powyższymi dokumentami, złożony przez powoda wyciąg z ksiąg banku, oceniony jako dokument prywatny, pozwolił na stwierdzenie prawidłowości obliczenia dochodzonych przez powoda odsetek. Na zasądzoną od pozwanych kwotę 65.594,74 zł składały się zatem kwota 63.511,47 zł tytułem zaległego kapitału, oraz kwota 2.082,97 zł tytułem skapitalizowanych odsetek. Biorąc pod uwagę treść art. 481 § 1-2 k.c. oraz datę wypowiedzenia umowy kredytowej i datę wezwania pozwanych do zapłaty, Sąd Rejonowy uznał żądanie odsetkowe od dnia 27 kwietnia 2017 roku za zasadne.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 oraz art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiedli pozwani, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i wyprowadzenie wniosków z niego nie wynikających, w sposób dowolny i nasuwający istotne zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, prowadzący do przyjęcia, że zebrany materiał dowodowy pozwala na konkluzję, iż Powód wykazał:
 - skuteczne wypowiedzenie przez niego Umowy o Kredyt Hipoteczny z dnia 20 marca 2009 r., oraz
 - zasadność roszczenia objętego pozwem, zarówno co do wierzytelności głównej, jak i odsetkowej,
2. naruszenie przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:
 - a) art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że Powód wywiązał się z obowiązku przedstawienia dowodów, z których wywodził roszczenie,
 - b) art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 6 § 2 k.p.c. poprzez dopuszczenie przez Sąd dowodów, których Powód nie załączył do pozwu bez uprawdopodobnienia przez Powoda, że nie zgłosił ich w pozwie bez swojej winy,
3. naruszenie przepisu postępowania art. 321 § I k.p.c. poprzez zasądzenie ponad żądanie w ten sposób, że Sąd I instancji zasądził od Pozwanych solidarnie na rzecz Powoda kwotę 65.594,74 złotych, podczas gdy Powód wnosił o zasądzenie od Pozwanych kwoty 65.594,74 złotych, tj., bez żądania określenia odpowiedzialności Pozwanych na zasadzie solidarności,
4. przeprowadzenie postępowania z naruszeniem art. 130² § 1 k.p.c. oraz art. 126² k.p.c. w zw. z art. 10 u.k.s.c., tj., przez podjęcie czynności procesowych pomimo obligatoryjnego zwrotu pozwu, z uwagi na nieuiszczenie przez pełnomocnika strony powodowej pełnej opłaty od pozwu, a także z naruszeniem art. 13 ust. 1a i art. 113

u.k.s.c. poprzez jego niezastosowanie w związanym z zaskarżonym wyrokiem postanowieniu z dnia 12 października 2017 r., które to naruszenia wywołują wątpliwości co do bezstronności Sądu wymaganej na mocy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, której brak mógł mieć istotny wpływ na wynik sprawy,

5. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- a) art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 pr. bank. oraz art. 3531 k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niezastosowanie i w sytuacji gdy postanowienia § 7 ust. 4, § 9 ust. 2, § 15 ust. 5, § 21 ust. 3 „Regulaminu Kredytu Hipotecznego Udzielanego przez Polbank EFG” w zw. z § 15 ust. 1 Umowy o Kredyt Hipoteczny pozwalające na określanie treści świadczenia przez jedną stronę umowy - kredytodawcę (poprzednika prawnego Powoda i Powoda) są sprzeczne z właściwością (naturą) stosunku prawnego - umowy kredytu bankowego,
- b) art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo tego, że postanowienia umożliwiające Powodowi przeliczenie kredytu przy jego uruchomieniu, odsetek i rat kredytu w momencie spłaty oraz po wypowiedzeniu umowy według jednostronnie ustalonego przez powoda kursu walut, a także postanowienie o zmianie oprocentowania od zadłużenia przeterminowanego, stanowią niedozwolone postanowienia umowne, a zebrany w sprawie materiał dowodowy uprawnia zastosowanie tego przepisu, albowiem klauzule te nie zostały indywidualnie uzgodnione z Pozwanymi oraz kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i naruszała jego interesy w sposób rażący,
- c) art. 75c ust. 1 i 2 pr. bank. poprzez przyjęcie, że Powód nie był zobowiązany do wezwania Pozwanych do dokonania spłaty zawierającego informację o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia,
- d) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji nieuznanie, że wypowiedzenie przez Powoda umowy kredytu było nadużyciem prawa i pozostawało w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

W oparciu o sformułowane powyżej zarzuty, wnieśli o :

1. na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa, a także o uchylene

zaskarżonego postanowienia, oraz zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie w pierwszej instancji oraz o zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanych kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie w drugiej instancji, według norm przepisanych, ewentualnie

2. na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, oraz zaskarżonego postanowienia, i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w zakresie, w jakim skutkowałą uchyleniem zaskarżonego orzeczenia i przekazaniem sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z dyspozycją art. 386 § 4 k.p.c. sąd II instancji może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W świetle ugruntowanej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego, o nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wtedy, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, a więc gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania lub też zarzutów merytorycznych strony i w swym rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest rzeczywistym przedmiotem sporu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 r., IV CKN 1298/00). Uznaje się nadto, iż nierozpoznanie istoty sprawy następuje także w sytuacji dokonania przez sąd I instancji oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i konieczność czynienia przez sąd odwoławczy po raz pierwszy ustaleń faktycznych, co czyni niezbędnym uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji z uwagi na obowiązek respektowania konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 119/14, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 26/15, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12).

Odnosząc powyższe do przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż Sąd Rejonowy nie zbadał przedłożonej przez powoda umowy pod kątem istnienia niedozwolonych postanowień

umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Wprawdzie nie sposób nie zauważyć, że zarzuty związane z naruszeniem powyższego przepisu, mające skutkować zdaniem pozwanym nieważnością umowy kredytu, zostały podniesione dopiero w apelacji, to jednak badanie abuzywności klauzul winno być dokonane z urzędu. W uzasadnieniu wyroku z dnia 19 kwietnia 2007 r., I CSK 27/07 Sąd Najwyższy wskazał, że sąd stosuje prawo materialne z urzędu, zatem jeśli stan faktyczny sprawy wyczerpie hipotezę norm kodeksu cywilnego dotyczących konsumenckich wzorców umownych sąd powinien te normy stosować z urzędu. Powyższe stanowisko zgodne jest z rozstrzygnięciem Trybunału Sprawiedliwości UE, który w wyroku z 26 października 2006 r. C-168/05 wskazał, że z uwagi na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom w przepisach dyrektywy (...) zasadne jest, by sąd krajowy zobowiązany był do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne mają charakter nieuczciwy, i by dokonawszy takiego badania, zniwelował brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą.

Istotą kontroli abuzywności postanowień umowy jest ochrona słabszej strony stosunku zobowiązaniowego przed nieuczciwymi praktykami podmiotów profesjonalnych. Sąd Rejonowy winien zatem podjąć działania z urzędu i dokonać samodzielnej oceny abuzywności postanowień umowy wynikających z podstawy faktycznej żądania. Ustalenie wysokości zadłużenia pozwanych, niewątpliwie zależy bowiem od oceny postanowień umowy dotyczących przeliczania i waloryzacji kwoty kredytu. Zdaniem Sądu Okręgowego, brak inicjatywy strony pozwanej w tym zakresie nie dawał podstaw do uwzględnienia powództwa, bez uprzedniego zbadania przedmiotowej kwestii. Powyższe skutkowało brakiem rozpoznania istoty sprawy, albowiem sąd przedwcześnie uznał za wykazaną zasadność i wysokość żądania powoda.

Niewątpliwym jest również, iż Sąd Rejonowy winien z urzędu rozpatrzyć kwestię ewentualnej nieważności czynności prawnej stanowiącej źródło żądania powoda opierając się jednakże na materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy (por. uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 r., III CZP 26/05, wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2008 r., II CNP 82/08). Choć zarzuty w tym zakresie zostały zgłoszone dopiero w apelacji, to wobec powyższego stwierdzenia nie sposób uznać by były one spóźnione. Ewentualne ustalenie nieważności umowy będzie bowiem rzutować na skuteczność wypowiedzenia umowy, jak również ustalenie wysokości zobowiązania pozwanych w stosunku do powoda.

Zgodnie z ugruntowanym poglądem nierozpoznanie istoty sprawy następuje także w sytuacji dokonania przez sąd I instancji oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej o właściwie ustaloną podstawę faktyczną i konieczności czynienia przez sąd odwoławczy po raz pierwszy ustaleń faktycznych, co czyni niezbędnym uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji z uwagi na obowiązek respektowania konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2015 r., [V CZ 119/14](#), postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2015 r., [ICZ 26/15](#), postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., [ICZ 168/12](#)).

Z tych względów orzeczenie Sądu I instancji podlegało uchyleniu do ponownego rozpoznania, bez konieczności odnoszenia się do dalszych zarzutów podniesionych w apelacji.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy winien w pierwszej kolejności dokonać oceny umowy stanowiącej podstawę roszczenia pod kątem jej ważności. W przypadku uznania, że umowa łącząca strony jest ważna, Sąd Rejonowy winien dokonać także oceny skuteczności wypowiedzenia umowy poddając analizie prawidłowość złożonego w nim oświadczenia woli o charakterze prawo – kształtującym. W dalszej kolejności, w zależności od poczynionych ustaleń Sądu Rejonowego, winien on dokonać oceny abuzywności postanowień umowy kredytu, a następnie ewentualnej konsekwencji skutków prawnych tej abuzywności dla zasadności i wysokości żądania powoda.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c., orzekł jak na wstępie.